

Tekst: Arie Dwarswaard
Foto: Visionspictures.com

Vier jaar geleden om deze tijd was ik voor het eerst in Zuid-Afrika. Deels om een congres over inheemse bolplanten te bezoeken, deels om zelf te zien wat dit land allemaal in huis heeft op het gebied van bolgewassen. De reis 'beperkte' zich tot de Westkaap en de regio Nieuwoudtville, een beperking die niet erg was omdat juist dat voorjaar de natuur zich van zijn uitbundigste kant liet zien. De relatief natte winter had de bollen, knollen en eenjarigen goed gedaan. Het aangename weer tijdens ons verblijf zette de streek volop in kleur. Al snel werd duidelijk dat een aantal geslachten specifiek voor dit gebied zijn. Een daarvan is Babiana, een gewas dat afgelopen zomer enkele malen in de KAVB-keuringszaal te zien was. Inzender Dames & Beelen presenteerde bijvoorbeeld een fraai gemengd bloemstuk met Babiana stricta. Met de kennis die ik sindsdien heb opgedaan over onder meer Babiana kan ik alleen maar vaststellen dat we ons in Nederland enorm tekort doen door alleen maar Babiana stricta te telen. De botanici John Manning en Peter Goldblatt, echte specialisten als het gaat om de bollenflora van de Kaap, stelden in 2007 een revisie op van het geslacht Babiana, en kwamen tot 88 species. In de vorige monografie uit 1959 van mevrouw Lewis waren dat er 61. Wie zich wat meer in dit geslacht verdiept, komt tot bijzondere wetenswaardigheden.

OVERLEVERS

Het klimaat in Zuid-Afrika kent grofweg drie varianten: winterregengebied, zomerregengebied en regen het hele jaar door. Babiana komt vrijwel alleen voor in de Westkaap en Namaqualand, en daar betreft het vooral winterregengebieden. In de periode juni tot en met augustus kan het daar flink regenen, en dat is voor Babiana het teken om te gaan groeien en, in het voorjaar te gaan bloeien. Na het voorjaar volgt een droge, warme periode. De plant overleeft dan ondergronds in de vorm van een bol. Als er in de winter weinig regen valt past hij zijn overlevingsstrategie aan. Hij vormt dan alleen blad en geen bloem. Dat is voldoende om weer een nieuwe knol te vormen. Op die manier kunnen de planten vele tientallen jaren oud worden.

EETBAAR

Helemaal zonder risico is het leven niet van Babiana. De bol mag dan een ideale overlevingsvorm zijn, hij is ook eetbaar. Stekelvarkens en apen doen zich graag te goed aan de bollen van Babiana. Dat feit vormt zelfs een gedeeltelijke verklaring voor de Latijnse en de Zuid-Afrikaanse naam. Babiana en Baboontjie zijn mogelijk afgeleid van baviaan, de apensoort die in de Westkaap nog volop voorkomt, en die de bolletjes opgraaft om op te eten. Gelukkig is niet alles verloren als een bol wordt opgegeten. Babiana maakt naast de hoofdbol nog tiental-

Babiana stricta Hybrid

Stekelvarkens en apen lusten ze rauw

Het hele jaar door is in de KAVB-keuringszaal een zeer gevarieerde hoeveelheid bol- en knolgewassen te zien. In de rubriek Nauwkeurig wordt op een van die gewassen ingegaan. Dit keer is dat het geslacht Babiana.

len kleine bolletjes, die in een paar jaar weer kunnen uitgroeien tot een volwassen plant.

VOGELS EN BIJEN

Er is nog een ander aspect dat hoort bij Babiana. Hoewel de plant een bol maakt om te overleven produceert hij ook bloemen die bestoven kunnen worden. Insecten genoeg die daarvoor kunnen zorgen. Een aantal soorten heeft echter zich zodanig ontwikkeld dat alleen een bepaald insect, of zelfs een vogel verantwoordelijk is voor de bestuiving. In Zuid-Afrika komen vliegen voor die een zeer lange snuit hebben (meer dan 5 cm) die bij onder meer Babiana framesii voor de bestuiving zorgen. En de kleurrijke vogelsoort Afrikaanse honingzuiger doet dit bij Babiana ringens.

KLEURRIJK

Wie de variatie bekijkt binnen het geslacht Babiana ziet de hele regenboog langskomen. Geel, wit, rood, blauw, paars, tweekleurig, het is er allemaal. Ook is er een aardige variatie in bloemgrootte. En toch moeten we het in Nederland stellen met een bescheiden teelt van Babiana stricta in diverse kleuren. Wat is er op tegen om wat meer soorten eens nader te bekijken op de bruikbaarheid voor de Nederlandse teelt, en toepassing op pot of in de tuin? Veiliger dan in Zuid-Afrika is het in ieder geval waar het om de dierlijke bedreigingen gaat. Apen en stekelvarkens liggen hier niet op de loer om de bollen op te graven en te consumeren. Ongecompliceerd genieten dus van al die soorten Babiana.